

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
Εθνικό και Καποδιστριακό
Πανεπιστήμιο Αθηνών

Π.Μ.Σ. ΠΟΙΝΙΚΟΥ ΔΙΚΑΙΟΥ & ΠΟΙΝΙΚΗΣ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

ΠΟΙΝΙΚΗ ΔΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΕΣΔΑ

ΕΡΓΑΣΙΑ

Του Γεωργίου Σιγουράκου

με θέμα:

«Διεθνείς όψεις του δεδικασμένου»

Επιβλέποντες καθηγητές : Αλέξανδρος Δημάκης, Αριστομένης Τζανεττής

Αθήνα, Μάιος 2024

Περιεχόμενα

1. Εισαγωγή.....	3
2. Το άρθρο 54 ΣΕΣΣ, το αρ. 50 του Χάρτη, και η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.....	3
3. Η προσέγγιση του ελληνικού Ποινικού Κώδικα.....	4
4. Οι επιμέρους προϋποθέσεις προκειμένου η απόφαση να παράγει δεδικασμένο.	5
4.1. Το εκδίδον όργανο	5
4.2. Η ουσιαστική διερεύνηση της υποθέσεως	7
4.3. Αμετάκλητη ή οριστική απόφαση;	9
4.4. Καταδικαστική αλλά και απαλλακτική απόφαση	12
4.5. Παύση της δίωξης και χωρίς εκπλήρωση όρων;	13
4.6. Η προϋπόθεση της έκτισης της ποινής.....	13
4.6.1. Το ζήτημα του περιορισμού του πεδίου εφαρμογής του αρ. 50 του Χάρτη.	13
4.6.2. Μερική έκτιση της ποινής	14
4.6.3. Αναστολή της ποινής.....	15
4.6.4. Ποινή που δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί.	15
5. Συμπεράσματα	16

1. Εισαγωγή

Αναγκαίο αποτέλεσμα της διεθνοποίησης του ποινικού δικαίου με την Ευρωπαϊκή Σύμβαση Δικαιωμάτων του Ανθρώπου, με την οποία τίθεται σε ομοιομορφία ο ευρωπαϊκός νομικός πολιτισμός είναι η ανάδειξη της σημασίας της προστασίας του ατόμου που γίνεται υποκείμενο της ποινικής διαδικασίας. Αν και δεν ήταν πάντα δεδομένη, πλέον αναγνωρίζεται ως βασική αρχή η προστασία του ατόμου από επανειλημμένες διώξεις και επιβολές ποινών για την ίδια πράξη, σε περισσότερα κράτη. Κατά την αρχή *ne bis in idem*, ουδείς δικάζεται για την ίδια πράξη δεύτερη φορά.

Η αρχή αυτή πλέον έχει και διακρατική ισχύ υπό τις προϋποθέσεις που θα αναλυθούν κατωτέρω. Ιδιαίτερα στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως χώρος ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, όπου πρέπει να εξασφαλίζεται η ιδιαίτερη κυκλοφορία των πολιτών υπάρχει εντονότερη αξίωση του ατόμου να περατώνεται η ποινική διαδικασία χωρίς να τίθενται τα πορίσματα αυτής υπό αμφισβήτηση από τα γειτονικά κράτη, όπου ενδεχομένως διεκδικούν δικαιοδοσία να δικάσουν την ίδια πράξη. Επομένως είναι απολύτως λογικό να θεσπιστούν εμπόδια στις πολλαπλές διώξεις για την ίδια πράξη.

Στόχος της παρούσας είναι η προσέγγιση των προϋποθέσεων ώστε μια απόφαση να θεωρείται ικανή να παράγει υπερεθνικό δεδικασμένο, δηλαδή να αποτελεί κώλυμα της ποινικής δίωξης για τα ίδια πραγματικά περιστατικά σε διαφορετικό κράτος από το κράτος που εξέδωσε την πρώτη απόφαση.

2. Το άρθρο 54 ΣΕΣΣ, το αρ. 50 του Χάρτη, και η αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης.

Κατά το αρ. 54 της Σύμβασης για την Εφαρμογή της Συμφωνίας Σένγκεν (ΣΕΣΣ) της 14ης Ιουνίου 1985, ορίζεται ότι *«Όποιος καταδικάσθηκε αμετάκλητα από ένα συμβαλλόμενο μέρος δεν μπορεί να διωχθεί από ένα άλλο συμβαλλόμενο μέρος για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, υπό τον όρον όμως ότι, σε περίπτωση καταδίκης, η ποινή έχει ήδη εκτιθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με τους νόμους του συμβαλλομένου μέρους που επέβαλε την καταδίκη.»*

Μετά την συνθήκη της Λισαβόνας, αναγνωρίστηκε ως κείμενο ίσου κύρους με της Συνθήκες ο Χάρτης των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ, κατά το αρ. 50 του οποίου, *«Κανείς δεν διώκεται ούτε τιμωρείται ποινικά για αδίκημα για το οποίο έχει ήδη αθωωθεί ή καταδικαστεί εντός της Ένωσης με οριστική απόφαση ποινικού δικαστηρίου σύμφωνα με το νόμο».* Ως εκ τούτου, το παραπάνω αρ. 54 του ΣΕΣΣ ισχύει μόνο υπό το φως που δεν προσκρούει στο αρ. 50 του Χάρτη, δηλαδή ερμηνεύεται σύμφωνα με αυτό.

Με την εφαρμογή του Χάρτη, η αρχή *ne bis in idem*, δεν αποτελεί απλώς μέσο διασφάλισης της ελεύθερης μετακίνησης των πολιτών εντός του χώρου Σένγκεν, όπως γινόταν αντιληπτή στο παρελθόν, αλλά ανάγεται σε θεμελιώδες δικαίωμα, και μάλιστα με διακρατική ισχύ στον χώρο της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Σύμφωνα δε με την παρ. 1 του αρ. 82 της ΣΛΕΕ, «*Η δικαστική συνεργασία σε ποινικές υποθέσεις στην Ένωση θεμελιώνεται στην αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών και περιλαμβάνει την προσέγγιση των νομοθετικών και κανονιστικών διατάξεων των κρατών μελών στους τομείς που προβλέπονται στην παράγραφο 2 και στο άρθρο 83.*» Η διάταξη του αρ. 50 του Χάρτη αποτελεί εξειδίκευση της παραπάνω αρχής της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών. Μάλιστα, δεδομένου ότι η παραπάνω διάταξη είναι σαφής και πλήρης, είναι και αμέσως εφαρμόσιμη, δηλαδή δεν χρειάζεται περαιτέρω θέσπιση εκτελεστικών κανόνων και διαδικασιών, οι δε προϋποθέσεις εφαρμογής της μπορούν να συναχθούν από την αυτόνομη ερμηνεία της¹.

Μάλιστα, από την ευρεία διατύπωση του αρ. 82 ΣΛΕΕ, φαίνεται ότι στο πεδίο της αρχής *ne bis in idem* καταλαμβάνονται όχι μόνο οι ποινικές αποφάσεις, αλλά και όλες οι εκδιδόμενες από τις δικαστικές αρχές ενός κράτους μέλους «διαταγές», άρα και τις εισαγγελικές διατάξεις².

3. Η προσέγγιση του ελληνικού Ποινικού Κώδικα

Κατά το αρ. 9 του Ποινικού Κώδικα ορίζονται τα εξής:

«1. Η ποινική δίωξη για πράξη που τελέστηκε στην αλλοδαπή αποκλείεται:

α) αν ο υπαίτιος δικάστηκε για την πράξη αυτή στην αλλοδαπή και αθωώθηκε ή αν, σε περίπτωση που καταδικάστηκε, έχει εκτίσει ή εκτίει νομίμως την ποινή του,

β) αν, σύμφωνα με τον αλλοδαπό νόμο, η πράξη έχει παραγραφεί ή η ποινή που επιβλήθηκε έχει παραγραφεί ή έχει χαριστεί,

γ) αν, σύμφωνα με τον αλλοδαπό νόμο, χρειάζεται έγκληση για τη δίωξη της πράξης και τέτοια έγκληση είτε δεν υποβλήθηκε είτε ανακλήθηκε.

2. Η προηγούμενη παράγραφος δεν ισχύει για τις πράξεις που ορίζει το άρθρο 8.

3. Η ποινική δίωξη αποκλείεται αν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση για την ίδια πράξη από δικαστήριο κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης.»

Η διάταξη αυτή καθιερώνει δικονομικό κώλυμα της δίωξης της πράξης που τελέστηκε στην αλλοδαπή σε έτερο κράτος μέλος εάν για τους παραπάνω λόγους η ποινική δίωξη έχει περατωθεί με την έκδοση αποφάσεως ή εάν τούτη πλέον αποκλείεται. Ο σκοπός της είναι η αποφυγή των ατόπων από την διπλή τιμώρηση της ίδιας πράξης ή της έκδοσης αντιφατικών αποφάσεων αλλά και η συμμόρφωση με την αρχή *ne bis in idem*. Εξάλλου, θα ήταν αντιφατικό αφενός να αναγνωρίζεται η αρχή του διπλού αξιοποιήσιμου στα αρ. 6 και 7 ΠΚ και ταυτόχρονα να επιτρέπεται η δίωξη της πράξης που τελέσθηκε στην αλλοδαπή ως προς την

¹ Βλ. ενδεικτικά ΑΠ 1125/2014 ΝΟΜΟΣ, και ΟΛΑΠ 1/2011 ΙΣΟΚΡΑΤΗΣ.

² Μυλωνόπουλος, Ποινικά Χρονικά 2011, 8

οποία είτε δεν υπάρχει έγκληση ενώ απαιτείται στον τόπο τελέσεως, είτε έχει χωρήσει παραγραφή ή απονεμηθεί χάρη³

Στην παράγραφο 3, ορίζεται ότι απαγορεύεται νέα δίωξη αν έχει εκδοθεί οριστική απόφαση για την ίδια πράξη από δικαστήριο κράτους μέλους της Ευρωπαϊκής Ένωσης. Κατά την αιτιολογική έκθεση του νΠΚ, ως «οριστική» απόφαση νοείται αυτή που πληροί τα κριτήρια που έχει διαμορφώσει σχετικώς η νομολογία του ΔΕΕ (πρώην ΔΕΚ) κατά την ερμηνεία των άρθρων 54 της Σύμβασης Σένγκεν και 50 του Χάρτη των Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της ΕΕ.

4. Οι επιμέρους προϋποθέσεις προκειμένου η απόφαση να παράγει δεδικασμένο.

4.1. Το εκδίδον όργανο

Στην έννοια της αποφάσεως, περιλαμβάνονται κατά το Δικαστήριο **και οι εισαγγελικές διατάξεις**. Τούτο έκρινε το Δικαστήριο με την κομβικής σημασίας απόφασή του στις υποθέσεις **Gozutok και Brugge της 12.2.2003 (C-187/01 και C-385/01)**.

Ο **Gozutok** ήταν Τούρκος υπήκοος, ο οποίος διώχθηκε από τις Κάτω Χώρες για αδικήματα σχετικά με κατοχή ναρκωτικών ουσιών. Ο Εισαγγελέας του πρότεινε να εκπληρώσει κάποιους όρους, μεταξύ των οποίων και η καταβολή χρηματικού ποσού, τους οποίους εκείνος αποδέχτηκε και εκπλήρωσε, με συνέπεια να εξαιρεθεί οριστικά η ποινική δίωξη σε βάρος του.

Στην συνέχεια κατόπιν έρευνας των τραπεζικών του λογαριασμών στην Γερμανία, κινήθηκε στην Γερμανία ποινική δίωξη για τις ίδιες πράξεις, και μάλιστα καταδικάστηκε σε ποινή φυλακίσεως. Κατόπιν εφέσεως, το Γερμανικό Δικαστήριο διέταξε την παύση της δίωξης δυνάμει του αρ. 54 ΣΕΣΣ. Ο Εισαγγελέας προσέβαλε την ως άνω απόφαση, και το ανώτατο περιφερειακό δικαστήριο απέστειλε προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΚ για το εάν η εν λόγω απόφαση των Ολλανδικών αρχών, παρά το γεγονός ότι δεν είχαν εκδοθεί από δικαστήριο, ή με έγκριση δικαστηρίου, παρήγαγε δεδικασμένο κατά το αρ. 54.

Παρόμοια περιστατικά είχε και η υπόθεση του **Brugge**, ο οποίος είχε διωχθεί στο Βέλγιο για το αδίκημα της βαριάς σωματικής βλάβης. Ταυτόχρονα, διώχθηκε για την ίδια πράξη και στην Γερμανία, όπου του προτάθηκε από τον Γερμανό Εισαγγελέα η εκπλήρωση συγκεκριμένων όρων, όπως ήταν η καταβολή χρηματικού ποσού, τους οποίους αποδέχτηκε ο κατηγορούμενος, με αποτέλεσμα η ποινική δίωξη να παύσει οριστικά. Έτσι, το δικαστήριο του Βελγίου, ανέστειλε την ενώπιον του διαδικασία υποβάλλοντας το ίδιο προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΚ, δηλαδή εάν δεσμευόταν από την σχετική εισαγγελική διάταξη κατ' αρ. 54 ΣΕΣΣ.

---

³ Μυλωνόπουλος, Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, 3^η Έκδοση, σελ. 375 επ.

Το Δικαστήριο λόγω της πρόδηλης ομοιότητάς τους συνεκδίκασε τις ανωτέρω υποθέσεις και έκρινε ότι για να έχει καταδικαστεί κάποιος αμετάκλητα κατά το αρ. 54 ΣΕΣΣ, δεν έχει σημασία το εάν συμμετείχε ή όχι Δικαστήριο, ώστε να εμπίπτουν και οι περιπτώσεις όπου η ποινική δίωξη περατώθηκε με διάταξη Εισαγγελέα. Κατά το Δικαστήριο, το κρίσιμο είναι ότι στις συγκεκριμένες υποθέσεις η ποινική δίωξη έπαυσε **«κατόπιν αποφάσεως μιας δημόσιας αρχής που μετέχει στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης εντός της οικείας εθνικής έννομης τάξης.»**

Κατά τις σκέψεις του Δικαστηρίου « σε περίπτωση που η δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης εξαλείφεται οριστικά κατόπιν διαδικασίας παρόμοιας με τις επίμαχες στις κύριες δίκες, ο ενδιαφερόμενος πρέπει να θεωρείται ότι «καταδικάσθηκε αμετάκλητα», υπ ό την έννοια του άρθρου 54 της σύμβασης εφαρμογής, για τα πραγματικά περιστατικά που του καταλογίζονται. Επιπλέον, εφόσον ο κατηγορούμενος εκτελέσει τις υποχρεώσεις που του επιβλήθηκαν, λογίζεται ότι η ποινή την οποία ενέχει η διαδικασία με την οποία εξαλείφεται η δυνατότητα ποινικής δίωξης «έχει εκτιθεί», υπ ό την έννοια της ίδιας αυτής διάταξης.

Το γεγονός ότι στη διαδικασία αυτή **δεν παρεμβαίνει κανένα δικαστήριο** και ότι η απόφαση που λαμβάνεται κατά την περάτωση της **δεν έχει τη μορφή δικαστικής απόφασης** δεν αναιρεί την ορθότητα της ανωτέρω ερμηνείας, καθόσον τα διαδικαστικά και τυπικά αυτά στοιχεία δεν επηρεάζουν τα αποτελέσματα της διαδικασίας αυτής, τα οποία περιγράφονται στις σκέψεις 28 και 29 της παρούσας απόφασης και τα οποία πρέπει, αφού το άρθρο 54 της σύμβασης εφαρμογής δεν παρέχει καμία αντίθετη ρητή ένδειξη, να θεωρηθούν επαρκή για την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem*, την οποία προβλέπει η διάταξη αυτή.»⁴

Επομένως, κατά το Δικαστήριο, δεν έχει σημασία το όργανο από το οποίο εκδίδεται η απόφαση, αρκεί αυτό να μετέχει στην απονομή της ποινικής δικαιοσύνης εντός της οικείας εθνικής έννομης τάξης. Παρατηρείται ότι το Δικαστήριο υιοθετεί ευρύτατη εφαρμογή της αρχής, ακόμα και σε περιπτώσεις που δεν υπάγονται απευθείας στο αρ. 54 ΣΕΣΣ. Η ερμηνεία αυτή θεωρήθηκε ορθότερη, καθώς τυχόν αποκλεισμός των άλλων διαδικασιών περάτωσης της δίκης από την αρχή *ne bis in idem* θα ακύρωνε την αρχή της αμοιβαίας εμπιστοσύνης των κρατών μελών και την ελεύθερη διακίνηση. Η απόφαση του Δικαστηρίου προέβη σε **δικαστική περαιτέρω διάπλαση του δικαίου**, η οποία είναι νόμιμη αλλά και επιτρεπτή κατά το ποινικό δίκαιο, καθώς αποβαίνει υπέρ του κατηγορουμένου⁵. Εξάλλου, το συμπέρασμα αυτό επιβάλλεται και από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης του αρ. 82 ΣΛΕΕ, στο γράμμα του οποίου εντάσσονται τόσο οι δικαστικές αποφάσεις όσο και οι διαταγές.

Αναφορικά με τα παραπάνω διατυπώθηκαν επιφυλάξεις από την ελληνική θεωρία⁶, κατά τις οποίες δεν είναι δυνατόν να υιοθετηθεί τόσο ευρεία εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem*, σε περιπτώσεις που δεν υπάγονται στο γράμμα του αρ. 54 του ΣΕΣΣ. Την άποψη αυτή

---

⁴ Σκέψεις 30-31

⁵ Μυλωνόπουλος, ο.π., σελ. 396

⁶ Κιούπης, Τ. Τομ. ,Ανδρουλάκη, 2003, 922

υιοθετήσε και πρόσφατα το **B Τριμελές Εφετείο Κακουρηγημάτων Αθηνών** στην υπ' αρ. **345/2019** απόφαση του⁷. Στην συγκεκριμένη υπόθεση, ένας εκ των κατηγορουμένων για το αδίκημα της ενεργητικής δωροδοκίας είχε ήδη διωχθεί για την ίδια πράξη στην Γερμανία, όπου η σε βάρος του ποινική δίωξη έπαυσε οριστικά με διαταγή του Εισαγγελέα κατόπιν εκπλήρωσης όρων, δηλαδή ακριβώς όπως είχε συμβεί στις υποθέσεις Gozutok και Brugge. Το Εφετείο όμως, αν και αναγνώρισε ότι πράγματι κατά το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο η συγκεκριμένη περίπτωση υπάγεται στην έννοια του αρ. 54, αρνήθηκε να υιοθετήσει την ίδια άποψη.

Έτσι, έκρινε ότι *«η απόφαση – διαταγή του εισαγγελέα να απόσχει από την ποινική δίωξη επιβάλλοντας όρους στον κατηγορούμενο, δεν μπορεί να χαρακτηριστεί μετά βεβαιότητας ως δικαστική απόφαση και ποινική καταδίκη»* και ότι *«η από μέρους του κατηγορουμένου εκπλήρωση των υποχρεώσεων που αυτός καθόρισε δεν αποτελεί έκτιση της ποινής.»*, και στην συνέχεια προχώρησε στην καταδίκη του κατηγορουμένου.

4.2. Η ουσιαστική διερεύνηση της υποθέσεως

Τούτο το κριτήριο πληρούται όταν η απόφαση του δικαστηρίου αποφαίνεται τελειωτικά για την κατηγορία, κατόπιν ουσιώδους εξέτασης των πραγματικών περιστατικών. Τούτο σημαίνει ότι το επιληφθέν δικαστήριο προέβη σε εξέταση των πραγματικών περιστατικών και εξέφρασε τελική αξιολόγηση για την ενοχή του κατηγορουμένου.

Ιδιαίτερο ενδιαφέρον ως προς το ίδιο ζήτημα παρουσιάζει η απόφαση του Δικαστηρίου στην υπόθεση **Kossowski της 29.6.2016 (C-486/14)**. Εν προκειμένω ο προσφεύγων κατηγορήθηκε στην Πολωνία για το αδίκημα της διακεκριμένης ληστρικής εκβίασης που τέλεσε στο Αμβούργο της Γερμανίας και η ποινική δίωξη σε βάρος του έπαυσε με διάταξη του Εισαγγελέα της Πολωνίας λόγω ελλείψεως επαρκών ενδείξεων ενοχής. Σύμφωνα με την αιτιολογία της διατάξεως, ο προσφεύγων είχε αρνηθεί να απολογηθεί, και δεν είχε καταστεί εφικτό να καταθέσουν οι βασικοί μάρτυρες, επομένως, δεν κατέστη εφικτό να εξακριβωθεί η ορθότητα των – εν μέρει αορίστων και αντιφατικών – ισχυρισμών του παθόντος.

Το Δικαστήριο αρχικά υπενθύμισε ότι το αρ. 54 ΣΕΣΣ τυγχάνει εφαρμογής και επί αποφάσεων δημοσίας αρχής που μετέχει στην απονομή της δικαιοσύνης εντός της οικείας εθνικής έννομης τάξεως, όπως η Εισαγγελία, με τις οποίες παύει αμετάκλητα η ποινική δίωξη σε ένα κράτος μέλος, έστω κι αν αυτές λαμβάνονται χωρίς την παρέμβαση δικαστηρίου και δεν έχουν την μορφή δικαστικής αποφάσεως. Εξάλλου, συνεχίζει, δεν είναι αναγκαία η επιβολής ποινής, καθώς το αρ. 54 ΣΕΣΣ την θέτει ως προϋπόθεση μόνο για τις καταδικαστικές αποφάσεις. Το κρίσιμο στοιχείο είναι εάν η επίμαχη διάταξη εκδόθηκε κατόπιν εξετάσεως της ουσίας της υποθέσεως.

Στην προκειμένη περίπτωση, κατά το Δικαστήριο, δεδομένου ότι η δίωξη στην Πολωνία έπαυσε μόνο για τον λόγο ότι ο κατηγορούμενος δεν είχε απολογηθεί και ότι ο παθών και ένας

---

⁷ αδημοσίευτη

μη αυτόπτης μάρτυρας δεν είχε καταστεί εφικτό να εξεταστούν, χωρίς να διεξαχθεί πιο λεπτομερής ανάκριση ώστε να συλλεγούν και να εξεταστούν αποδεικτικά στοιχεία, δεν υπάρχει απόφαση η οποία εκδόθηκε κατόπιν ουσιαστικής εκτιμήσεως.

Κατά το Δικαστήριο, εάν το αρ. 54 του ΣΕΣΣ εφαρμοζόταν και σε μια τέτοια διάταξη, το αποτέλεσμα θα ήταν να κωλύεται ή τουλάχιστον να δυσχεραίνεται η δυνατότητα επιβολής κυρώσεων εντός των ενδιαφερομένων κρατών μελών για την παράνομη συμπεριφορά που καταλογίζεται στον κατηγορούμενο. Έπειτα, δεδομένης της προϋποθέσεως υπάρξεως αμοιβαίας εμπιστοσύνης των συμβαλλόμενων κρατών ότι τα κράτη αποδέχονται την εφαρμογή του ποινικού δικαίου που ισχύει στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη, η εμπιστοσύνη αυτή μπορεί να ισχύσει μόνο εάν το δεύτερο κράτος είναι σε θέση να εξακριβώσει ότι οι απόφαση του πρώτου κράτους αποτελεί όντως απόφαση περιέχουσα εκτίμηση επί της ουσίας της υποθέσεως.

Με βάση τις σκέψεις αυτές, το Δικαστήριο ήρθε στο συμπέρασμα ότι η αρχή *ne bis in idem* έχει την έννοια ότι η εισαγγελική διάταξη περί παύσεως της ποινικής δίωξης χωρίς την επιβολή κυρώσεων δεν μπορεί να θεωρηθεί ως αμετάκλητη απόφαση, όταν η διαδικασία περατώθηκε χωρίς λεπτομερή ανάκριση, ένδειξη για τη μη διεξαγωγή της οποίας αποτελεί η μη ακρόαση του παθόντος και ενός πιθανού μάρτυρα. Δηλαδή για να υπάρχει το στοιχείο της αμετάκλητης αποφάσεως, η οποία κωλύει την νέα δίωξη σε άλλο κράτος, πρέπει η έρευνα να έχει γίνει λεπτομερώς και επιμελώς.

Παρομοίως, στην υπόθεση **Miraglia της 10.5.2005 (C-469/03)**, το Δικαστήριο έκρινε ότι δεν υφίσταται δεδικασμένο από την απόφαση που εκδίδεται στο πρώτο κράτος για την παύση της ποινικής δίωξης λόγω δεδικασμένου, χωρίς την κατ' ουσίαν εξέταση των πραγματικών περιστατικών.

Ο *Miraglia* είχε διωχθεί στην Ιταλία και στην Ολλανδία για διακίνηση της ίδιας ποσότητας ναρκωτικών. Στην Ολλανδία η ποινική δίωξη σε βάρος του κηρύχθηκε απαράδεκτη λόγω δεδικασμένου κατ' αρ. 54 ΣΕΣΣ, καθώς είχε ήδη ασκηθεί δίωξη για την ίδια πράξη στην Γερμανία. Όταν όμως το Ιταλικό Δικαστήριο ζήτησε δικαστική συνδρομή από τα Ολλανδικά Δικαστήρια, η Ολλανδική Εισαγγελία απάντησε πως η ποινική δίωξη κατά το δίκαιο τους είχε περατωθεί αμετάκλητα, και ως εκ τούτου οποιαδήποτε αίτηση συνδρομής των Ιταλικών Δικαστηρίων θα προσέκρουσε στο αρ. 54 ΣΕΣΣ. Κατόπιν τούτων, το Ιταλικό Δικαστήριο της Μπολόνια απέστειλε προδικαστικό ερώτημα στο ΔΕΚ, αναφορικά με το εάν ο συγκεκριμένος τρόπος περάτωσης της ποινικής διαδικασίας, δηλαδή η παύση της ποινικής δίωξης μόνο για τον λόγο ότι έχει ασκηθεί ποινική δίωξη σε άλλο κράτος, παρήγαγε δεδικασμένο κατά το αρ. 54 ΣΕΣΣ.

Το Δικαστήριο απάντησε αρνητικά, καθώς έκρινε ορθώς ότι «*Η δικαστική όμως απόφαση που εκδίδεται, όπως στην υπόθεση της κύριας δίκης, κατόπιν της αποφάσεως του εισαγγελέα να μη συνεχίσει την ποινική δίωξη για τον λόγο και μόνο ότι έχει ασκηθεί ποινική*

δίωξη σε άλλο κράτος μέλος κατά του ίδιου κατηγορουμένου για τα ίδια πραγματικά περιστατικά, χωρίς να πραγματοποιείται καμία αξιολόγηση των πραγματικών περιστατικών, **δεν μπορεί να αποτελεί «αμετάκλητη καταδίκη»** του προσώπου αυτού, κατά την έννοια του άρθρου 54 της συμβάσεως εφαρμογής.»

4.3. Αμετάκλητη ή οριστική απόφαση;

Το άρθρο 54 ΣΕΣΣ δεν χρησιμοποιεί την ίδια έννοια για τον προσδιορισμό της αποφάσεως με εκείνη του άρ. 50 του Χάρτη. Το αρ. 54 ΣΕΣΣ αφορά εκείνον που «καταδικάσθηκε αμετάκλητα» (*«finally disposed»*), ενώ το αρ. 50 του Χάρτη απαιτεί «οριστική απόφαση». Η έννοια της οριστικής απόφασης του Χάρτη, να μεν κατά την ελληνική ορολογία παραπέμπει σε δικαστική κρίση που δεν είναι εντελώς ώριμη, όμως από την γαλλική (*«jugement pénal définitif»*) και αγγλική (*«finally acquitted or convicted»*) μετάφραση αναδεικνύεται πως και ο Χάρτης στην πραγματικότητα προϋποθέτει απόφαση απρόσβλητη. Δηλαδή στην ουσία αναφέρεται όχι σε «οριστική» κατά τα ελληνικά δεδομένα απόφαση, αλλά σε «αμετάκλητη». Το κριτήριο αυτό πληρούται όταν με την απόφαση του το κράτος αποφαίνεται οριστικά για την αξιόποινη πράξη και για την ενοχή του δράστη. Δηλαδή πρέπει η κρατική αξίωση να έχει εξαλειφθεί και να μην επιτρέπεται η συνέχιση της ποινικής διαδικασίας με βάση τις διατάξεις του εθνικού δικαίου.

Στην υπόθεση **Turansky της 22/12/2008 (C-491/07)** το Ευρωπαϊκό Δικαστήριο χρειάστηκε να ερευνήσει κατά πόσο η απόφαση των Σλοβακικών αστυνομικών αρχών που είχαν αναστείλει την ποινική διαδικασία παρήγαγαν δεδικασμένο, δυνάμει του οποίου θα ήταν αδύνατη η ποινική δίωξη στην Αυστρία για την ίδια πράξη. Σημειώνεται πως κατά το Σλοβακικό δίκαιο, με βάση την απόφαση περί προσωρινής παύσης της δίωξης, ήταν απολύτως δυνατή η μεταγενέστερη συνέχιση της για τα ίδια πραγματικά περιστατικά. Η εν λόγω απόφαση δηλαδή των Σλοβακικών αρχών, παρά το γεγονός ότι είχαν επιληφθεί επί της ουσίας και μάλιστα ενδελεχώς, δεν παρήγαγε δεδικασμένο κατά το δίκαιο του κράτους αυτού, ούτε καν περιορισμένο. Εκεί το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή *ne bis in idem* δεν εφαρμόζεται στην απόφαση με την οποία μια δημόσια αρχή συμβαλλόμενου κράτους, μετά την εξέταση της ουσία της υποθέσεως, διατάσσει την **προσωρινή παύση της ποινικής δίωξης**, εφόσον αυτή η απόφαση δεν εξαλείφει οριστικά, κατά την εθνική νομοθεσία του κράτους αυτού, τη δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης και δεν συνιστά συνεπώς εμπόδιο για την άσκηση νέας ποινικής δίωξης για τα ίδια πραγματικά περιστατικά.

Κατά την κρίση του Δικαστηρίου, «*μια απόφαση, για να μπορεί να χαρακτηρίζεται «αμετάκλητη» κατά την έννοια του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ, πρέπει καταρχήν να θέτει τέρμα στην ποινική δίωξη και να εξαλείφει οριστικά τη δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης. Για να διαπιστώνεται αν μια απόφαση είναι «αμετάκλητη» κατά την έννοια του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ, πρέπει καταρχάς να εξακριβώνεται... ότι η εθνική νομοθεσία του συμβαλλόμενου κράτους του οποίου οι αρχές έχουν λάβει την επίμαχη απόφαση την θεωρεί αμετάκλητη και*

δεσμευτική και ότι η απόφαση αυτή παρέχει, εντός του κράτους αυτού, την προστασία που απορρέει από την αρχή *ne bis in idem*.

Συγκεκριμένα, η απόφαση που, σύμφωνα με το δίκαιο του πρώτου συμβαλλόμενου κράτους που άσκησε ποινική δίωξη, δεν εξαλείφει οριστικά τη δυνατότητα άσκησης ποινικής δίωξης εντός του εν λόγω κράτους δεν μπορεί καταρχήν να συνιστά δικονομικό εμπόδιο για την άσκηση ή τη συνέχιση ποινικής δίωξης κατά του ίδιου προσώπου για τα ίδια πραγματικά περιστατικά σε άλλο συμβαλλόμενο κράτος.»⁸

Παρόμοιο ζήτημα τέθηκε στην υπόθεση **M. της 5/6/2014 (C-398/12)**. Στην συγκεκριμένη υπόθεση, ο Ιταλός πολίτης M., κάτοικος Βελγίου, καταμηνύθηκε στο Βέλγιο για πράξεις σεξουαλικής βίας σε βάρος της εγγονής του. Το ανακριτικό τμήμα του Βελγίου εξέδωσε απόφαση περί μη παραπομπής στο ακροατήριο και αναστολής της ποινικής διαδικασίας, λόγω ανεπαρκών αποδείξεων, η οποία κατέστη αμετάκλητη. Η απόφαση αυτή κατά τον βελγικό ΚΠΔ παρήγαγε περιορισμένο δεδικασμένο, υπό την έννοια ότι ο κατηγορούμενος ήταν δυνατό να διωχθεί εκ νέου, εφόσον ανέκυπταν νέα αποδεικτικά στοιχεία. Παράλληλα, ασκήθηκε σε βάρος του M. ποινική δίωξη για τις ίδιες πράξεις και στην Ιταλία, και υπεβλήθη προδικαστικό ερώτημα από τα Ιταλικά Δικαστήρια για το κατά πόσον η απόφαση με την οποία αναστέλλεται η ποινική διαδικασία υπό την αίρεση ότι δεν θα ανακύψουν νέα αποδεικτικά στοιχεία εξοπλίζεται με δεδικασμένο κατά το αρ. 54 ΣΕΣΣ.

Στην υπόθεση αυτή το Δικαστήριο θεώρησε ότι, εφόσον κατά τον βελγικό ΚΠΔ η ποινική διαδικασία δεν μπορούσε να επαναληφθεί παρά μόνο στην περίπτωση όπου ανέκυπταν νέα στοιχεία, η απόφαση αυτή περί παύσεως της ποινικής δίωξης θεωρείται αμετάκλητη στο βαθμό που εμπεριέχει **μια τελική αξιολόγηση της επάρκειας των διαθέσιμων αποδείξεων**, με βάση τις οποίες αποκλείεται η επανέναρχη της διώξεως. Το Δικαστήριο επίσης αναφέρει ότι το γεγονός και μόνο ότι στο πλαίσιο της εθνικής ποινικής διαδικασίας μπορεί να προβλέπεται η επανάληψη της διαδικασίας δεν αποκλείει τον χαρακτηρισμό μιας αποφάσεως ως αμετάκλητης υπό την έννοια του αρ. 54 ΣΕΣΣ. Έτσι, στηριζόμενο στην απόφαση του ΕΔΔΑ *Zolotoukhin* κατά Ρωσίας, έκρινε ότι τα έκτακτα ένδικα μέσα, όπως εν προκειμένω, δεν λαμβάνονται υπόψιν προκειμένου να κριθεί εάν η διαδικασία έχει περατωθεί αμετακλήτως.

Μολονότι αυτά τα ένδικα μέσα αποτελούν συνέχεια της αρχικής διαδικασίας, ο «αμετάκλητος» χαρακτήρας της αποφάσεως δεν μπορεί να εξαρτηθεί από την άσκησή τους. Έπειτα, έκρινε ότι δυνατότητα επαναλήψεως της ανακριτικής διαδικασίας λόγω νέων αποδείξεων δεν μπορεί να αναιρέσει τον αμετάκλητο χαρακτήρα της επίμαχης στην υπόθεση της κύριας δίκης διατάξεως περί παύσεως της ποινικής διώξεως, με την έννοια ότι αυτή αποτελούσε κατ' εξαίρεση κίνηση, βάσει διαφορετικών αποδεικτικών στοιχείων, μιας

---

⁸ Σκέψεις 34-36

χωριστής διαδικασίας και όχι την απλή συνέχιση της διαδικασίας που έχει ήδη ολοκληρωθεί. Υπό τα δεδομένα αυτά, δεδομένης της ανάγκης να ελέγχεται αν τα στοιχεία που προβάλλονται για να δικαιολογήσουν την επανάληψη της διαδικασίας είναι *πράγματι καινούρια στοιχεία*, κάθε νέα διαδικασία που στηρίζεται σε αυτή τη δυνατότητα επαναλήψεως της διαδικασίας κατά του ίδιου προσώπου και για τα ίδια πραγματικά περιστατικά μπορεί να κινηθεί μόνο στο συμβαλλόμενο κράτος μέλος στο έδαφος του οποίου εκδόθηκε η επίμαχη διάταξη.⁹

Με τις σκέψεις αυτές, έφτασε στο συμπέρασμα ότι η **επίμαχη διάταξη περί παύσεως της ποινικής δίωξης πρέπει να θεωρείται ως αμετάκλητη απόφαση, υπό την έννοια του αρ. 54 ΣΕΣΣ.**

Εδώ το Δικαστήριο έφερε διαφορετική άποψη από την προηγούμενη απόφαση Turansky, στην οποία είχε αρνηθεί να χαρακτηρίσει ως οριστική την απόφαση των σλοβακικών αρχών περί αναστολής της ποινικής διαδικασίας. Φαίνεται πως η διαφορά, τουλάχιστον κατά το Δικαστήριο, έγκειται στο γεγονός ότι στην υπόθεση Turansky η συγκεκριμένη απόφαση περί παύσεως της ποινικής δίωξης μπορούσε να ανατραπεί στο πλαίσιο της ήδη ανοιγείσας *τακτικής διαδικασίας*, ενώ στην υπόθεση M. η επανέναρξη της διαδικασίας θα αποτελούσε ένα *εξαιρετικό – χωριστό διαδικαστικό στάδιο*, που θα βασιζόταν σε διαφορετικές αποδείξεις, και όχι απλή συνέχιση της ποινικής διαδικασίας.

Εξάλλου, όταν οι τα κράτη περατώνουν την ποινική διαδικασία χωρίς να αποφαίνονται τελειωτικά για την κατηγορία, κατόπιν ενδελεχούς και ουσιώδους έρευνας, στο πλαίσιο της οποίας εξετάστηκε πληθώρα αποδεικτικών στοιχείων, η εμπιστοσύνη του κατηγορουμένου ότι κανένα άλλο κράτος μέλος δεν θα τον καταδιώξει δεν είναι δικαιολογημένη. Γιατί να θεωρεί ο κατηγορούμενος ότι, εάν ανά πάσα στιγμή μπορεί να ανακύψουν νέα στοιχεία στο ίδιο κράτος και να συνεχίσει η δίωξη σε βάρος του, η δίωξη του σε άλλο κράτος είναι αποκλεισμένη; Εφόσον δηλαδή, κατηγορούμενος, δεν είχε καμία απολύτως διασφάλιση ότι «ξεμπέρδεψε» με την υπόθεσή του, γιατί να δικαιούται να εγείρει τέτοια αξίωση σε διαφορετικό κράτος;

Σε αντίθεση όμως με την υπόθεση Turansky, όπου πράγματι η ποινική δίωξη είχε ανασταλεί και τίποτα δεν εμπόδιζε την δίωξή της με βάση τα ίδια περιστατικά, στην υπόθεση M. ήταν αδύνατο να γίνει επανέναρξη της διαδικασίας με βάση το ίδιο αποδεικτικό υλικό. Εκεί δηλαδή η απόφαση περί αναστολής περιείχε μια οριστική δικαιοδοτική αξιολόγηση ότι συγκεντρωθέν αποδεικτικό υλικό δεν επαρκεί για την παραπομπή του κατηγορουμένου. Ως εκ τούτου, πράγματι, η εμπιστοσύνη του M. ότι όσο δεν ανέκυπταν νέα στοιχεία στοιχεία σε βάρος του στο κράτος έκδοσης της απόφασης, το κράτος αυτό δεν θα ασχολούταν ξανά μαζί του, ήταν δικαιολογημένη, και έχρηζε προστασίας. Επομένως σε τελική ανάλυση ορθώς έκρινε το Δικαστήριο ότι η εκτίμηση του συγκεκριμένου αποδεικτικού υλικού αποτελούσε οριστική απόφαση και παρήγαγε υπερεθνικό δεδικασμένο¹⁰.

⁹ Σκέψη 40

¹⁰ Τζαννετής, Περιορισμένο εθνικό και απεριόριστο ευρωπαϊκό δεδικασμένο, Ποινικά Χρονικά, 2015, 166

Η συγκεκριμένη απόφαση συλλαμβάνει ικανοποιητικά την σημασία της συγκέντρωσης της αρμοδιότητας για την αξιολόγηση των νέων αποδείξεων στο κράτος που επιλαμβάνεται πρώτο της υποθέσεως. Σε διαφορετική περίπτωση, δεν αποκλείεται το δεύτερο κράτος να χαρακτηρίσει αυθαίρετα ένα αποδεικτικό στοιχείο ως «νέο», γεγονός που μπορεί να κλονίσει την εμπιστοσύνη του κατηγορουμένου ότι δεν θα διωχθεί για τα ίδια ακριβώς περιστατικά. Η κρίση για το εάν ένα αποδεικτικό στοιχείο αποτελεί «νέο» και η επανέναρξη της ποινικής διαδικασίας ορθότερο είναι να ανήκει **μόνο στο κράτος που εξέδωσε την πρώτη απόφαση**¹¹.

4.4. Καταδικαστική αλλά και απαλλακτική απόφαση

Δεδικασμένο, κατά την έννοια του αρ. 54 ΣΕΣΣ, παράγουν τόσο οι καταδικαστικές όσο και οι αθωωτικές αποφάσεις, αφού το παραπάνω άρθρο δεν αναφέρεται στο περιεχόμενο της αμετάκλητης απόφασης, αλλά στην περίπτωση της καταδίκης, θέτει απλώς μια επιπλέον προϋπόθεση, εκείνη της έκτισης της ποινής. Έπειτα, η μη εφαρμογή του αρ. 54 ΣΕΣΣ σε περίπτωση αθωωτικής απόφασης θα έθετε σε κίνδυνο το δικαίωμα που η ίδια η διάταξη προστατεύει, δηλαδή της ελεύθερης κυκλοφορίας των προσώπων στα συμβαλλόμενα κράτη μέλη.

Έτσι, στην υπόθεση **Van Straaten της 28.9.2006 (C-150/05)**, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή *ne bis in idem*, την οποία καθιερώνει το αρ. 54 της ΣΕΣΣ, έχει εφαρμογή σε απόφαση των δικαστικών αρχών ενός συμβαλλόμενου κράτους με την οποία ένας κατηγορούμενος απαλλάσσεται αμετακλήτως λόγω ανεπαρκών αποδείξεων. Το Δικαστήριο έκρινε εν προκειμένω ότι η μη εφαρμογή της αρχής στην περίπτωση αυτή δεν θα ήταν επιτρεπτή, καθώς θα οδηγούσε στην διακύβευση των αρχών της ασφάλειας δικαίου και της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης, με τον κατηγορούμενο να διατρέχει τον κίνδυνο νέας δίωξης εντός άλλου κράτους για τα ίδια πραγματικά περιστατικά (Σκέψη 59)

Δεδικασμένο κατά το Δικαστήριο παράγουν και οι αποφάσεις που παύουν οριστικά την ποινική δίωξη λόγω παραγραφής, ανεξαρτήτως του ενδεχομένου σε άλλο κράτος μέλος να είναι ακόμα εφικτή η δίωξη¹². Το Δικαστήριο έκρινε ακριβώς αυτό στην υπόθεση **Gasparini της 28.9.2006 (C-467/04)**, με την αιτιολογία ότι αρχή *ne bis in idem* προϋποθέτει αναγκαστικά ότι υπάρχει αμοιβαία εμπιστοσύνη των συμβαλλομένων κρατών στα οικεία συστήματα ποινικής δικαιοσύνης και ότι κάθε κράτος μέλος αποδέχεται την εφαρμογή του ποινικού δικαίου που ισχύει στα άλλα συμβαλλόμενα κράτη, έστω κι αν η εφαρμογή της οικείας νομοθεσίας θα οδηγούσε σε διαφορετική λύση.¹³

---

¹¹ Τζαννετής, ο.π.

¹² Υπόθεση Gasparini της 28.9.2006(C-467/04)

¹³ Σκέψη 30

4.5. Παύση της δίωξης και χωρίς εκπλήρωση όρων;

Μια άλλη περίπτωση απαλλαγής του ατόμου από τις σε βάρος του ποινικές κατηγορίες είναι και η αποχή από την ποινική δίωξη. Τούτη μπορεί να λάβει χώρα κατ' αρχήν στην περίπτωση όπου ο Εισαγγελέας προτείνει όρους στον κατηγορούμενο και ο κατηγορούμενος τους εκπληρώσει. Στην περίπτωση αυτή, όπως έγινε δεκτό στην υπόθεση **Gozutok και Brugge**, η συγκεκριμένη διάταξη περί αποχής παράγει δεδικασμένο, οπότε είναι αδύνατη η νέα δίωξη σε έτερο συμβαλλόμενο κράτος.

Υπάρχει όπως και η περίπτωση ένα κράτος να προβλέπει ως τρόπο περάτωσης της ποινικής δίωξης την αποχή εκ μέρους του Εισαγγελέα, χωρίς να απαιτείται η εκπλήρωση όρων από τον κατηγορούμενο. Τούτο συμβαίνει εξ άλλου και στην δική μας έννομη τάξη, όπου ο Εισαγγελέας Πλημμελειοδικών, δύναται, κατ' αρ. **45 παρ. 2 ΚΠΔ**, με αιτιολογημένη διάταξή του, ύστερα από έγκριση του εισαγγελέα εφετών, να απόσχει **οριστικά** από την ποινική δίωξη, αν κρίνει ότι δεν υφίσταται σοβαρό δημόσιο συμφέρον για τη δίωξη και συντρέχουν ειδικές συνθήκες κατά την τέλεση της πράξης. Σε αυτή την περίπτωση, δεν έχουν εκπληρωθεί όροι, επομένως σίγουρα αυτή η διαδικασία δεν μπορεί να εξομοιωθεί με καταδίκη και έκτιση ποινής, όπως είχε γίνει δεκτό στις υποθέσεις **Gozutok και Brugge**. Παρόλα αυτά, όπως και στην δική μας έννομη τάξη, η αποχή δεν αποκλείεται να είναι οριστική, δηλαδή το κράτος και στην περίπτωση αυτή απεκδύεται της εξουσίας του να προχωρήσει σε μεταγενέστερο χρόνο στην δίωξη.

Κατά τον Μυλωνόπουλο¹⁴, με αφορμή την αντίστοιχη διάταξη του αρ. 153 εδ. II StPO, και σε αυτή την περίπτωση πρέπει να γίνει δεκτό ότι παράγεται δεδικασμένο σε κράτος μέλος της ΕΕ. Τούτο απορρέει από την αρχή της αμοιβαίας αναγνώρισης των δικαστικών αποφάσεων και διαταγών που αναγνωρίζεται από τη Συνθήκη για την Λειτουργία της Ευρωπαϊκής Ένωσης, στην οποία περιλαμβάνεται κάθε απόφαση και διαταγή που προέρχεται από κράτος μέλος.

4.6. Η προϋπόθεση της έκτισης της ποινής

4.6.1. Το ζήτημα του περιορισμού του πεδίου εφαρμογής του αρ. 50 του Χάρτη.

Τελευταία προϋπόθεση κατά το αρ. 54 ΣΕΣΣ είναι ότι περίπτωση καταδίκης, η ποινή να έχει ήδη εκτιθεί ή να εκτίεται ή να μην μπορεί πλέον να εκτιθεί σύμφωνα με τους νόμους του συμβαλλομένου μέρους που επέβαλε την καταδίκη. Αυτή η προϋπόθεση, θα έλεγε κανείς, είναι μια πρόσθετη προϋπόθεση του συμφώνου, η οποία δεν υπάρχει στο αρ. 50 του Χάρτη. Κατά το αρ. 50 του Χάρτη, ουδόλως αναφέρεται ότι ο κατηγορούμενος πρέπει να έχει εκτίσει ή να εκτίει την ποινή του σε περίπτωση καταδίκης, αλλά αρκεί να έχει δικαστεί για την ίδια

---

¹⁴ Μυλωνόπουλος Χρίστος, Εφαρμόζεται η αρχή ne bis in idem όταν η ποινική δίωξη έχει παύσει στην Ο.Δ. της Γερμανίας με βούλευμα του δικαστηρίου σύμφωνα με την § 153 II γερμΚΠΔ;., ΠoinXp, 2012, 315

πράξη σε άλλο κράτος μέλος. Επομένως τίθεται ευλόγως το ερώτημα εάν είναι σύμφωνη με το αρ. 50 και 52 του Χάρτη η περαιτέρω προϋπόθεση της έκτισης της ποινής.

Στην υπόθεση **SPASIC (C-129/14)** το Δικαστήριο απάντησε καταφατικά. Στην συγκεκριμένη υπόθεση ο κατηγορούμενος καταδικάστηκε από τα δικαστήρια της Ιταλίας σε ποινή φυλάκισης ενός έτους και σε χρηματική ποινή 800 ευρώ, χορηγώντας του αναστολή εκτελέσεως, η οποία βέβαια αργότερα ανακλήθηκε. Αργότερα, διώχθηκε και από τις Γερμανικές αρχές, για την ίδια πράξη για την οποία είχε καταδικαστεί στην Ιταλία και το Δικαστήριο της Νυρεμβέργης υπέβαλε προδικαστικό ερώτημα για το ένα τελικά η προϋπόθεση της έκτισης της ποινής που αναγράφεται μόνο στο ά. 54 ΣΕΣΣ ισχύει και ενόψει του ά. 50 του Χάρτη.

Αρχικά το δικαστήριο επεσήμανε ότι, από το συνδυασμό των ά. 52 παρ. 7 του Χάρτη, του ά. 6 παρ. 3 ΣΕΕ και των επεξηγήσεων του ά. 50 του Χάρτη προκύπτει ότι ο περιορισμός αυτός είναι συμβατός προς το περιεχόμενο του δικαιώματος που κατοχυρώνει το άρ. 50, είναι δηλαδή αναλογικός και *δεν θίγει τον πυρήνα αυτού*, ενώ πρόκειται περί περιορισμού που προβλέπεται από το νόμο (ά. 54 ΣΕΣΣ), όπως απαιτεί το ά. 52 παρ. 1 του Χάρτη (σκ. 54-58)

Το Δικαστήριο έκρινε ότι *η σχετική με την έκτιση προϋπόθεση την οποία προβλέπει το άρθρο 54 της συμβάσεως εφαρμογής δεν βαίνει πέραν του μέτρου που είναι αναγκαίο για την αποτροπή*, σε διασυννοριακό επίπεδο, του ενδεχομένου ατιμωρησίας προσώπων τα οποία έχουν καταδικαστεί εντός κράτους μέλους της Ένωσης με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου. Επομένως, κατά την απόφαση, το άρθρο 54 της συμβάσεως εφαρμογής, το οποίο εξαρτά την εφαρμογή της αρχής *ne bis in idem* από την προϋπόθεση, σε περίπτωση καταδίκης, η ποινή να «έχει ήδη εκτιθεί» ή να «εκτίεται», **είναι συμβατό με το άρθρο 50 του Χάρτη, που κατοχυρώνει την αρχή αυτή.**

4.6.2. Μερική έκτιση της ποινής

Με την ίδια απόφαση του το Δικαστήριο στην υπόθεση **Spasic** έκρινε και αναφορικά με το εάν με βάση τα συγκεκριμένα περιστατικά, μπορούσε να θεωρηθεί ότι ο Spasic είχε εκτίσει την ποινή του κατ' αρ. 54 ΣΕΣΣ, δεδομένου ότι είχε εκτίσει μόνο μέρος της ποινής του, την χρηματική ποινή. Πράγματι, ο Spasic είχε καταβάλει την χρηματική ποινή ύψους 800 ευρώ που επέβαλε το Ιταλικό Δικαστήριο, επομένως η δεύτερη εκ των δύο ποινών είχε εκτελεστεί. Το Δικαστήριο, απαντώντας στο σχετικό προδικαστικό ερώτημα, αρχικά επεσήμανε ότι αρχή *ne bis in idem*, στην οποία αναφέρεται το άρθρο 54 της συμβάσεως εφαρμογής, αποσκοπεί όχι μόνο στην αποτροπή, εντός του χώρου ελευθερίας, ασφάλειας και δικαιοσύνης, του ενδεχομένου ατιμωρησίας προσώπων που έχουν καταδικαστεί εντός της Ένωσης με αμετάκλητη απόφαση ποινικού δικαστηρίου, αλλά επίσης στην εδραίωση ασφάλειας δικαίου μέσω της συμμορφώσεως προς αποφάσεις κρατικών οργάνων που έχουν καταστεί

απρόσβλητες, λαμβανομένης υπόψη της απουσίας εναρμονίσεως ή προσεγγίσεως των ποινικών νομοθεσιών των κρατών μελών¹⁵.

Έπειτα, ερμηνεύοντας το αρ. 54 ΣΕΣΣ, κρίνει ότι, μολονότι αυτό ορίζει, κάνοντας χρήση του ενικού αριθμού, ότι η ποινή πρέπει να «έχει ήδη εκτιθεί», η προϋπόθεση αυτή καλύπτει προφανώς και περιπτώσεις στις οποίες έχουν επιβληθεί δύο κύριες ποινές, εν προκειμένω, ήτοι, αφενός, μια ποινή στερητική της ελευθερίας και, αφετέρου, χρηματικό πρόστιμο. Επομένως, όταν μία από τις δύο ποινές δεν έχει εκτιθεί, δεν πληρούται η προϋπόθεση του αρ. 54 ΣΕΣΣ. Πρέπει δηλαδή, σε περίπτωση σώρευσης ποινών, **να έχουν εκτιθεί όλες οι ποινές.**

4.6.3. Αναστολή της ποινής

Στην υπόθεση **Kretzinger (C288-05)** τέθηκε στο ΔΕΚ το ερώτημα εάν εντάσσεται στο αρ. 54 ΣΕΣΣ η περίπτωση όπου επιβάλλεται στον κατηγορούμενο ποινή με αναστολή. Αρχικά το Δικαστήριο υπενθύμισε ότι σύμφωνα με το άρθρο 54 της ΣΕΣΣ, η απαγόρευση της ποινικής δίωξης για τα ίδια πραγματικά περιστατικά δεν ισχύει, σε περίπτωση καταδίκης, παρά μόνον υπό την προϋπόθεση ότι «η ποινή έχει ήδη εκτισθεί ή εκτίεται ή δεν μπορεί πλέον να εκτισθεί σύμφωνα με τους νόμους του συμβαλλομένου κράτους που επέβαλε την καταδίκη». Στην συνέχεια, ορθώς το ΔΕΚ έκρινε ότι η συγκεκριμένη περίπτωση δεν πρέπει να αποκλειστεί από την αρχή *ne bis in idem*, με την σκέψη ότι μια ποινή φυλακίσεως με αναστολή, **πρέπει να θεωρείται ότι «εκτίεται», αφ' ης στιγμής η καταδικαστική απόφαση καθίσταται εκτελεστή και καθ' όλη την περίοδο δοκιμασίας. Εν συνεχεία, αφού ολοκληρωθεί η περίοδος δοκιμασίας, η ποινή πρέπει να θεωρείται ότι «έχει ήδη εκτισθεί» κατά την έννοια της ίδιας αυτής διατάξεως.**¹⁶

Εξάλλου, όπως πολύ ορθά επισημαίνει το Δικαστήριο, θα ήταν ανακόλουθο, αφενός, να θεωρείται κάθε στέρηση της ελευθερίας που ένα πρόσωπο έχει πράγματι υποστεί ως έκτιση κατά την έννοια του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ και, αφετέρου, να αποκλείεται η δυνατότητα να μπορούν να πληρούν οι ποινές με αναστολή, που επιβάλλονται συνήθως για λιγότερο σοβαρές αξιόποινες πράξεις, την προϋπόθεση περί εκτίσεως του εν λόγω άρθρου και να καθίσταται έτσι δυνατή η άσκηση νέας ποινικής δίωξης.

4.6.4. Ποινή που δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί.

Από το γράμμα του αρ. 54 ΣΕΣΣ προκύπτει ότι δεν μπορεί να ασκηθεί νέα δίωξη σε δεύτερο κράτος μέλος εάν η ποινή που επιβλήθηκε στο πρώτο κράτος δεν μπορεί πλέον να εκτιθεί. Μια τέτοια περίπτωση ήταν περίπτωση του **Bourquain (C297/07)**. Ο Bourquain είχε

---

¹⁵ Σκέψη 77

¹⁶ Σκέψη 42

καταδικαστεί ερήμην καταδικαστεί ερήμην, με απόφαση γαλλικού δικαστηρίου. Αξιοπρόσεκτο μάλιστα είναι ότι στην προκείμενη περίπτωση, κατά το Γαλλικό Δίκαιο, η ερήμην καταδικαστική απόφαση δεν μπορούσε να εκτελεστεί, καθώς σε περίπτωση εμφάνισης του ερήμην καταδικασθέντος, υποχρεωτικά έπρεπε να διεξαχθεί νέα δίκη με αυτοπρόσωπη παρουσία του. Όταν δε αργότερα οι Γερμανικές αρχές του άσκησαν δίωξη για την ίδια πράξη για την οποία είχε ερήμην καταδικαστεί στην Γαλλία, η ποινή του είχε ήδη αμνηστευτεί και παραγραφεί κατά το Γαλλικό Δίκαιο. Ενώπιον του Δικαστηρίου, οι Γερμανία ισχυρίστηκε ότι η εν λόγω απόφαση δεν μπορούσε να χαρακτηριστεί ως «αμετάκλητη» κατά το αρ. 54 ΣΕΣΣ, καθώς η απόφαση δεν θα μπορούσε να εκτελεστεί, αφού η Γαλλική έννομη τάξη προέβλεπε την αυτοδίκαια επανάληψη της διαδικασίας σε περίπτωση σύλληψης. Παράλληλα, στήριξε ότι δεν πληρούταν ούτε η προϋπόθεση της εκτίσεως της ποινής, αφού η ποινή δεν μπορούσε να εκτελεστεί σε κανένα χρονικό σημείο της διαδικασίας.

Αρχικά το Δικαστήριο έκρινε ότι στην έννοια του αρ. 54 εμπίπτει και η ερήμην καταδίκη, καθώς και ότι η εφαρμογή του άρθρου 54 της ΣΕΣΣ δεν εξαρτάται από την εναρμόνιση ή από την προσέγγιση των ποινικών νομοθεσιών των συμβαλλόμενων κρατών ως προς τις δικαστικές αποφάσεις που εκδίδονται ερήμην. Παρόλα αυτά, το Δικαστήριο έκρινε ότι η αρχή *ne bis in idem* εφαρμόζεται και στην περίπτωση αυτή, δηλαδή στην **περίπτωση ερήμην καταδίκης**, παρά την παρεχόμενη από το εσωτερικό δίκαιο δυνατότητα επανεξέτασής της.

5. Συμπεράσματα

Για να παράγει η αλλοδαπή απόφαση δεδικασμένο, το οποίο θα κωλύει την νέα δίωξη στον χώρο Σένγκεν, δεν έχει σημασία το εάν συμμετείχε στην έκδοση της Δικαστήριο, αλλά αρκεί να προέρχεται από αρχή που μετέχει στην απονομή της δικαιοσύνης, επομένως αρκεί και Εισαγγελική διαταγή. Απαραίτητη προϋπόθεση για να κωλύεται η δίωξη είναι η απόφαση να εκδόθηκε κατόπιν ουσιαστικής έρευνας της ουσίας της υπόθεσης, καθώς και η απόφαση να είναι τελειωτική, στον βαθμό που το κράτος έχει απεκδυθεί της δικαιοδοσίας του, και δεν επιτρέπεται πλέον τακτική συνέχιση της διαδικασίας. Επομένως δεν επηρεάζει το γεγονός ότι η απόφαση μπορεί να ανατραπεί με έκτακτες και εξαιρετικές διαδικασίες, όπως πχ. η επανάληψη της διαδικασίας, η οποία να προϋποθέτει την εμφάνιση νέων στοιχείων, οπότε η απόφαση παράγει δεδικασμένο, το οποίο μπορεί να διαραγεί μόνο από το κράτος που εξέδωσε την εν λόγω απόφαση. Το κρίσιμο είναι να δημιουργείται εύλογη εμπιστοσύνη στον πολίτη ότι η ποινική διαδικασία σε βάρος του έχει περατωθεί, κάτι που δεν συμβαίνει όταν η ποινική δίωξη παύει προσωρινά ή αναστέλλεται, χωρίς να εμποδίζεται η συνέχισή της στο ίδιο το κράτος. Δεδικασμένο επίσης παράγουν τόσο οι καταδικαστικές όσο και οι αθωωτικές αποφάσεις, οι αποφάσεις που παύουν οριστικά την ποινική δίωξη λόγω παραγραφής, καθώς και οι αποφάσεις με τις οποίες περατώνεται η ποινική δίωξη κατόπιν εκπλήρωσης όρων από τον κατηγορούμενο. Τέλος, ως προς τις καταδικαστικές αποφάσεις, χρειάζεται η ποινή να εκτίεται ή να έχει εκτιθεί. Η προϋπόθεση αυτή δεν ανατρέπεται από την επιβολή ποινής με αναστολή ή σε περίπτωση που έχει εκτιθεί μόνο μέρος της ή έχει απολυθεί ο κρατούμενος με όρους. Εάν όμως έχουν επιβληθεί περισσότερες ποινές, πρέπει να έχουν εκτιθεί όλες.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ

Κιούπης, Τ. Τομ. ,Ανδρουλάκη, 2003, 922

Μυλωνόπουλος, Διεθνές και Ευρωπαϊκό Ποινικό Δίκαιο, 3^η Έκδοση

Μυλωνόπουλος, Εφαρμόζεται η αρχή ne bis in idem όταν η ποινική δίωξη έχει παύσει στην Ο.Δ. της Γερμανίας με βούλευμα του δικαστηρίου σύμφωνα με την § 153 II γερμΚΠΔ;, ΠoinΧρ, 2012, 315

Τζαννετής, Περιορισμένο εθνικό και απεριόριστο ευρωπαϊκό δεδικασμένο, Ποινικά Χρονικά, 2015, 166